

ОТДЕЛ ЗА ВЪНШНИ ЦЪРКОВНИ ВРЪЗКИ
на Московската патриаршия

Баришевският епископ Виктор: Ние наблюдаваме необикновен подем на силите на духа у вярващите в Украйна

Оглавяващият Представителството на Украинската Православна Църква при европейските международни организации Баришевският епископ Виктор в интервю за интернет-портала [Православие.ru](http://pravoslavie.ru) разказа за идването в Киев на Константинополския Патриарх Вартоломей, за създаването на Обществения съюз «Миряни» и други актуални събития в последно време.

– Ваше Преосвещенство, Православието сега преживява нелеки времена. Неканоничните действия на Константинополския Патриарх Вартоломей доведоха до криза в Църквата и разрыв в евхаристийното общение с Константинополския Патриарх, а също и с някои архиереи от други Поместни Църкви, които поддържаха тези действия. Кажете, в какво състояние се намира църковната ситуация в Украйна днес?

– Днес положението на нещата в църковния живот в Украйна – бих казал, е нагледна илюстрация на словата на свети апостол Павел, че силата Божия в немощ се напълно проявява (2 Кор. 12:9). Както и преди продължават откритите враждебни действия против Украинската Православна Църква. Тук може да бъдат отнесени и намесата на държавните чиновници в църковната сфера, настървението на СМИ, и своеволието на местните власти, които се занимават с незаконната пререгистрация на енорийските общности на Украинската Православна Църква към «Православната църква на Украйна». И най-нагледния пример за тази вражда, са, разбира се, превземанията със сила на храмове от привърженици на ПЦУ. Тези превземания са съпроводени с пребивания на енориаши, а често и на свещенослужители, със закани и заплашване към вярващи и т.н.

Особено горестно е да говорим за това, че някои привърженици на ПЦУ, наричащи себе си християни, подлагат на тормоз деца, прибегвайки много често директно към насилие. За пример, в село Задубовка Черновицка област на 9-класницата Кристина Велушак на родителска среща са и забранили да отиде на бала за завършване заради това, че тя е енориаша на Украинската Православна Църква. А във волинското село Садов привърженици на ПЦУ пребили 16-годишния син на настоятеля. Лекарите диагностицирали момчето с тежки травми на главата, кръвоизливи и многобройни хематоми.

От друга страна, ние наблюдаваме необичаен подем на силите на духа сред вярващите и духовенството, сплотяване на енорийските общности около своите настоятели, вяроност на людетe към Христос и Неговата Църква, осъзнаване на това, че всички ние сме братя и сестри в Христа. На болката и страданието на всяка отделна общност и на всеки отделен човек откликва цялата Църква. Това може да се стори удивително и невероятно, но на практика във всяко селище, където храмът е бил завзет (а това е станало на повече от сто места, основно в западните области на Украйна), във всяко такова селище новият храм или вече е построен, или се строи, или пък там се събират средства за строителство. При това помощ – и парична, и материална във вид на строителни материали, църковна утвар, богослужебни предмети – постъпва от всички краища на нашата страна.

– Този подем на силите на духа, за който вие говорите, нагледно и ярко бе илюстриран с Великото литийно шествие в края на юли т.г., в деня на Покръстването на Русия. Неговата мащабност и величие отново потвърдиha думите на Спасителя за това, че портите адови няма да надделеят над Църквата (Мат.16:18).

– Да, това е така. Следва да кажем също, че от година на година броя на участниците във Великото литийно шествие нараства. През тази година бяхме 350 хиляди, миналата година литията не се проведе заради пандемията, през 2019 година имаше 300 хиляди, година по-рано – примерно 250 хиляди. И което е интересно, че и столичната полиция, която по заповед отгоре «традиционно» намалява броя на участниците едва ли не десет пъти, също свидетелства за това, че във Великото литийно шествие участват все повече и повече вярващи. Това нагледно потвърждава, че без да се гледат поръчковите социологически допитвания и «статистически изследвания», Украинската Православна Църква остава най-крупната Църква в Украйна.

– Въпреки това, ПЦУ не се стеснява повсеместно да тръби, че тяхната «църква» стремително нараства благодарение на нови привърженици в обществото....

– Ще ми се да попитам: е къде са тези привърженици? Защо не ги виждаме на литиите, в храмовете на ПЦУ, които пустеят? Литийните шествия – това е важна част от молитвения духовен живот на православните християни. В никакъв случай не искам да се превъзнасям от многочислеността на Великото литийно шествие и многото други молитвени акции по цяла Украйна, провеждани от нашата Църква, но всички те свидетелстват – с нами Господ.

– На този фон твърде плачевно изглеждаше идването на Патриарх Вартоломей в Киев. Какво вие можете да кажете за тази визита?

– Първо, визитата се състоя по покана на светските власти на нашата държава, затова е непонятен статута, по който в Украйна приека Патриарх Вартоломей. Ако са го приемали като духовно лице, то в това прозира нарушаване на конституционния принцип за отделяне на Църквата от държавата. Ако ли пък е приет като политически лидер, то, за разлика от Ватикана, Фенер не е държава.

Второ, Украинската Православна Църква не само не е канила Патриарх Вартоломей в страната ни, но и призоваваше за въздържане от такова посещение, с право опасявайки се, че то ще провокира нова вълна от заграбвания на храмове и нарушения на правата на вярващите, което и се случи в някои епархии на Украинската Православна Църква. Затова сегашното посещение на главата на Константинополската Църква не може да се разглежда иначе, освен като незаконно нахлуване в нашата канонична територия.

– Така или иначе, Патриарх Вартоломей, привидно отменяйки решението за предаване на Киевската Митрополия под юрисдикцията на Московската Патриаршия от 1686 г., обяви Украйна за своя канонична територия?

– Да, Вие съвършено вярно казахте за тази отмяна – «привидно». Защото постановленията на Синода на Константинополската Църква от 11 октомври 2018 година за отмяната на даденото решение, а също за приемане в църковно общение пребиваващи в украинския разкол, се явяват не просто нарушение на каноните на Църквата, а създават някаква измислена «реалност», в която Фенер предлага на всички да пребивават.

Със своята визита в Украйна Патриарх Вартоломей още един път демонстрира своето упорство в заблужденията и, без да гледа на очевиден провал на неговия проект за създаване на ПЦУ, продължава да настоява за това, че именно тази организация се явява каноничната църква на Украйна, а нейният глава Епифаний (Думенко) – киевски митрополит. Не е за удивление, че и самият лидер на украинския разкол Филарет (Денисенко) след излизане от състава на ПЦУ справедливо отбеляза, че ако той е бил под анатема, то и «ръкоположеният» от него Епифаний, даже не е свещеник.

Достатъчно е да си спомним неговата реакция на молитвеното стоене на вярващите от Украинската Православна Църква пред стените на Върховната Рада. Патриарх Вартоломей отказа да се срещне с православно паство и да чуе позицията на православните на Украйна. В това време, когато 10 хиляди души го чакаха пред стените на Върховната Рада, той, зад преградите на полицейските кордони, влезна през задния вход на Радата и напусна украинския парламент пак през вътрешния двор. Всичко това говори, че Патриарх Вартоломей не желае да знае мнението на милионите православни граждани на Украйна и за по-лесно срамежливо се крие от тях. В неговото поведение ясно се проявява почерка на войнстващия разколник. Историята свидетелства, че болшинството от разколите се осъществяват при поддръжка на политически сили, за това говори и религиозната ситуация в Украйна.

– Владико, акцията пред Върховната Рада бе организирана от Обществения съюз «Миряни». Разкажете за тази организация.

– «Миряни», както се вижда от названието, - е обществена структура, обединяваща вярващи от всички епархии на Украинската Православна Църква, осъзнаващи, че от тяхната активна позиция до голяма степен зависи съдбата на Църквата, нейното положение в украинското общество. Дейността на тази обществена организация получи благословение от Негово Блаженство митрополит Онуфрий. Този съюз бе приет с голямо въодушевление от православно обществено, за кратко време местните клетки на «Миряни» бяха официално регистрирани практически във всички епархийски центрове, и новата православна организация продължава числено да нараства.

– Може ли да се говори вече за някакви конкретни резултати от дейността на «Миряни»?

– Зависи какво наричаме «конкретни резултати». Все още в нашата страна не са отменени антицърковните закони, не са прекратени превземанията на храмове, не отслабва и пропагандата против Украинската Православна Църква в СМИ. Но самото появяване на Обществения съюз «Миряни» показва на неприятелите на Църквата, че огромен брой вярващи, сред които и представители на изкуството и науката, и политически дейци, и журналисти, и обикновени граждани на страната, са готови да застанат в защита на Църквата на светия княз Владимир, да ѝ служат със своята вяра, таланти и способности.

Първата акция на «Миряни», която се състоя на 15 юни т.г., събра повече от 20 хиляди вярващи. В този ден активистите дойдоха, за да предадат публично във Върховната Рада на Украйна и в Офиса на Президента два законопроекта, изготвени от Съюза на православните адвокати на Украйна, в помощ на народните депутати да поправят постановления в приетите закони, които нарушават конституционните права на гражданите на Украйна.

Още до началото на визитата на Патриарх Вартоломей в Киев «Миряни» изпратиха в канцеларията на Фенер официално писмо, в което поканиха Патриарха на среща с вярващите на Украинската Православна Църква. Също така «Миряни» подготвиха ответен «томос», в който изразяваха своето несъгласие с действията на Константинополската Патриаршия в Украйна. Този документ вярващите планираха да връчат на Патриарх Вартоломей по време на срещата.

– Успяха ли да го предадат на Патриарх Вартоломей?

– Непосредствено на него да го предадат не се получи, но този текст на гръцки език бе публикуван в гръцките църковни новинарски агенции. Така че няма никакво съмнение, че Патриарх Вартоломей е бил информиран – позицията на миряните на нашата Църква достигна до гръкоезичната обществена среда, съответно и сътрудниците на Константинополската Патриаршия не е възможно да не са се запознали с нея.

– Създаването на Съюз «Миряни» напомня за религиозната ситуация през XVII век, когато като противодействие на унията в Украйна се създават православни братства. Може ли да се каже, че «Миряни» възраждат подобни братства в съвременните условия?

– Както учи историята, братствата се появяват тогава, когато Църквата се оказва подложена на гонения и под налягането на властта. През XVII век братствата играят много важна роля за това, Православието в Украйна да не бъде унищожено под натиска на католиците и униатите.

Побратимите отстоявали правата на православно население, занимава ли са се с издаването и разпространението на православна литература, просвещение на народа, милосърдна дейност и много други. Днес «Миряни» се занимават практически със същото, само дето използват вече съвременните методи на защита на своите права и съвременни средства за комуникация.

Но има и няколко съществени разлики между «Миряни» и споменатите братства. Ще напомня, че границата между XVI – XVII век в уния с Рим се отклоня преобладаващото мнозинство от архиереите на Киевската Митрополия. Епископите преминавали в унията или открито, или тайно, с което губели доверието на вярващия народ. Затова братствата, по правило, получавали от Константинополската Патриаршия широки права, те ставали неподвластни на местните архиереи и даже осъществявали надзор за това, щото православни архиереи да не преминават в уния. Впоследствие това, за съжаление, често водело до злоупотреба от страна на братствата, но това е вече друга история.

Днес в Украйна ситуацията в този план е различна. Както знаем, от Украинската Православна Църква в ПЦУ премина само един правещ архиерей и един викарен, а всички останали останаха вярни на Църквата и не се поддадоха на заплахи и уговаряния. Следователно, «Миряни» действат не независимо от Свещенотачалието, а точно обратното – с неговото благословение.

– Мнозина сравняват ситуацията в Украйна с това, което става в Черна Гора. Според Вас, те идентични ли са?

– Те са сходни в много неща. И в Черна Гора, и в Украйна властта е настроена против каноничната Църква. В Украйна от началото на 1990-те години съществува църковен разкол, инспириран от властите, в Черна Гора също така бе създадена така наречената «Черногорска православна църква». У нас бяха приети антицърковни закони, в Черна Гора отидоха още по-далеч: там бе приет закон, съгласно който държавата трябва да изземе, а след това да предаде на разколниците болшинството от храмовите здания и църковни постройки.

В нашите страни вярващите масово застанаха в защита на Църквата. Наши архиереи, в това число и Блаженнейшия митрополит Онуфрий, посетиха Черна Гора и участваха в тамошните литийни шествия. Това, че в определени дни в Черна Гора на литийните шествия излизаше до половината от населението на страната, много впечатляваше и послужи за пример и на нас при отстояването на правата ни.

Показателен момент е това, че и в Черна Гора на парламентарните избори, и в Украйна на президентските, силите, залагащи на враждата с Църквата, претърпяха поражение. Но има и различие. По време на предизборната кампания през 2020 година в Черна Гора покойният Черногорско-Приморски митрополит Амфилохий бе принуден открито да призове гражданите на

страната да не гласуват за тези политически сили, които враждебно се отнасят към каноничната Църква. Това бе принудителна мярка, макар на Църквата да не е свойствено да се намесва в политиката. Сега ние в Украйна не считаме за възможно намесването в политическите баталии или призоваването на привържениците на Украинската Православна Църква да гласуват за едни или други партии. Надяваме се, че дошлите на смяна политици няма да се намесват в църковните въпроси, ще способстват за нормализацията на религиозния живот в Украйна и няма да предизвикват ответната реакция на православната общественост с цел защита на Църквата.

– Като завършек на беседата разкажете за Вашата дейност като глава на Представителството на Украинската Православна Църква при европейските международни организации.

– Ние живеем в свят, в който международните организации оказват сериозно влияние на вътрешната политика в различните страни. В едни случаи това влияние става в резултат на задействане на конкретни правни механизми, в други – по-меки, чрез информационно и идеологическо въздействие. Опитът ни от миналите години говори за следното: когато представителите на Украинската Православна Църква се изказват на международните правозащитни форуми, такива като ООН, ОБСЕ и други, където ние привеждаме документирани факти за нарушения на правата на вярващите в нашата страна, по този начин се създава определена информационна среда, на фона на която вече не е толкова просто за нашите ръководни органи да игнорират съществуващите заявления и жалби, достигнали вече до задграничната общественост. Властите просто са принудени някак да реагират.

И тук много е важно да не се предаваме. Капка по капка, както се казва, вир става. Например, представителите на ОБСЕ пристигат на местата с междуконфесионални конфликти и могат непосредствено да осъществяват мониторинг на тези ситуации. На сайтовете на ОБСЕ и ООН може да се намери систематизирана информация за нарушенията на правата на вярващите и на религиозните общности на Украинската Православна Църква.

Беседата води дякон Сергей Герук